
TRADUCCIONS DE LITERATURA CATALANA

Un període d'expansió

La traducció d'obres de literatura catalana s'ha incrementat de manera notable en els últims deu anys fins assolir la plena integració dels seus autors en el sector editorial internacional, amb una àmplia representació de llengües i països, així com un gran increment en llengües clau com l'anglès. L'IRL ha contribuït a aquest increment mitjançant subvencions a la traducció, la presència a fires del llibre, el recolzament als editors estrangers i la cooperació amb les editorials i agències literàries catalanes.

Quin és el volum anual de traduccions de literatura catalana?

- Des del 2007, es publiquen anualment més de 100 novetats de literatura catalana en traducció, sense incloure la literatura infantil i juvenil. Concretament, són 145 traduccions el 2007; 114 el 2008; 133 el 2009; 131 el 2010; 135 el 2011; i 102 el 2012.

Quin és el suport de l'IRL a les traduccions?

- De les traduccions que es publiquen cada any, una mitjana del 67% reben subvenció de l'IRL. El 2012, de les 102 traduccions publicades, 78 van rebre suport de l'IRL. A banda del castellà, es van publicar 68 traduccions, 63 de les quals van rebre suport de l'IRL.
- En total, entre el 2002 i el 2012, l'IRL ha subvencionat la traducció de 833 obres de literatura catalana a 40 llengües i 44 països, per un import global de 2.529.523€.

Quins són els autors més traduïts?

- Per llengües de traducció, Albert Sánchez Piñol (33 llengües), Mercè Rodoreda (32 llengües) i Salvador Espriu (23 llengües) són els autors més traduïts actualment de la literatura catalana.
- Les obres més traduïdes són *La pell freda* (33 llengües) i *La plaça del Diamant* (32 llengües), seguides de *Pandora al Congo* i *La ciutat invisible* (16 llengües), *Mirall trencat*, *Camí de sirga* i *Tirant lo blanc* (15 llengües).

Quines són les principals llengües de destinació?

- El castellà és la principal llengua de destinació de les traduccions de literatura catalana, seguida del francès. En termes de subvencions, però, les subvencions destinades al

francès sumen 17,7% de totes les atorgades, seguides del castellà (16,81%), de l'italià (11,64%) i de l'alemany (8,40%).

- La traducció a l'anglès va representar el 2012 el 10,1% del conjunt de traduccions subvencionades per l'IRL (el 2,3% el 2003).

PROMOCIÓ D'AUTORS

Presència internacional creixent i bona imatge de marca

La visibilitat de les traduccions, el seu impacte en els mercats respectius i la presència dels autors a l'escena literària internacional han millorat ostensiblement: s'han assolit grans èxits de vendes, s'ha diversificat els gèneres i autors que venen drets a l'estranger i s'ha incrementat la seva participació a programacions literàries internacionals. L'IRL dona suport als editors estrangers per a la promoció dels seus llibres, als festivals i cicles literaris, a revistes culturals i a les editorials i agències literàries catalanes per a la promoció dels seus autors. També organitza la presència de la literatura catalana com a convidada d'honor a les fires i festivals internacionals, per tal de consolidar la difusió i el prestigi de la literatura catalana.

Quines han estat les tendències en la promoció dels autors?

Un increment general de l'activitat

- Les accions internacionals subvencionades per l'IRL han passat de les 17 de 2003 a les 84 de 2012.
- En total, entre el 2002 i el 2012, l'IRL ha subvencionat 625 activitats de promoció internacional de la literatura catalana.

Intensitat i ambició de la promoció de novetats editorials a l'estranger

- Els darrers anys han augmentat i s'han diversificat les campanyes de promoció d'autors: el 2012, es van presentar 13 sol·licituds que incloïen activitats com presentacions dels autors, campanyes de màrqueting, viatges de periodistes culturals, etc., a països com el Regne Unit, Estats Units, Itàlia, França, Alemanya o els Països Baixos.

Gran impuls de les agències i les editorials catalanes a la venda de drets internacionals

- Les sol·licituds d'ajut de les agències literàries i editorials catalanes per fer dossiers dels seus autors (per fer-ne trameses a editorials i agències estrangeres) ha passat

de 0 sol·licituds els anys 2003 i 2004 a 19 sol·licituds el 2012.

Quin ha estat l'abast de la circulació i promoció dels autors?

- Espanya i els països del sud d'Europa (França, Itàlia, Portugal, Grècia) concentren el 34,3% de l'activitat subvencionada, seguits d'Amèrica Llatina (20,5%), Europa oriental (15,8%) i els països anglosaxons (15,2%).
- Entre els festivals amb programació regular d'autors en llengua catalana hi destaquen el Hay Festival (Cartagena i Hay-on-Wye), PEN World Voices (Nova York), Voix de la Méditerranée, Festival Eñe (Madrid), Vilenica Literature Festival (Vilenica), European Short Story Festival (Zagreb), Lettres du Monde (Bordeus).

Quines han estat les principals accions de visibilitat?

- La literatura catalana ha estat convidada d'honor a les fires del llibre i festivals de Torí (2002), Guadalajara (2004), Frankfurt (2007), Marché de la Poésie (2009), Festival de narrativa curta de Zagreb (2010), Saló internacional del llibre de Quebec (2012), Saló del llibre de París (2013).

CLÀSSICS I PENSAMENT

Vigència internacional del patrimoni literari

L'elevat nombre de traduccions de clàssics de la literatura en llengua catalana ha consolidat la tradició literària catalana com a part del patrimoni literari europeu. La vigència d'alguns clàssics, que assoleixen noves traduccions, i la traducció d'obres cabdals en editorials de prestigi, han estat alguns dels fets més remarcables dels últims anys. En l'àmbit de les obres de pensament (no-ficció i humanitats), el panorama està molt polaritzat: d'una banda, les traduccions de clàssics medievals i, de l'altra, un fenomen nou, que contribueix a la diversitat de la literatura catalana en traducció: la venda de drets internacionals de no-ficció comercial escrita en català. Enmig d'aquests dos extrems, hi trobem algunes obres d'assaig i d'alta divulgació.

Quines han estat les tendències en la publicació de clàssics i de no-ficció?

- La retraducció d'obres cabdals del patrimoni literari català com *La plaça del Diamant*, (italià, anglès i suec), el *Tirant lo blanc* (italià) o *El quadern gris* (francès).

- Un nou impuls a la traducció de clàssics en editorials de prestigi, com *El quadern gris* a Gallimard i NYRBC, *Solitud* a Phébus, *Incerta glòria* a MacLehose Press, *Ariadna al laberint grotesc* (anglès) o el *Tirant* a Einaudi.
- La no-ficció comercial en català ha entrat amb força en el mercat internacional amb la traducció a 6 llengües de *Córrer o morir*, de Kilian Jornet (3 noves llengües). L'assaig més traduït és *Mediterrània. Onatges tumultuosos*, de Baltasar Porcel (5 llengües).

Quin és l'abast del suport de l'IRL?

- La traducció d'obres del patrimoni literari representa el 24,4% del conjunt de subvencions de l'IRL a la traducció.
- La traducció d'obres de no-ficció, al 2012, és del 21% del total de subvencions (6,8% el 2003).

Organització de seminaris

- Entre el 2004 i el 2012 s'han celebrat 41 activitats acadèmiques i culturals a l'exterior, amb l'objectiu de promoure les obres en català d'assaig, no-ficció i recerca.

Altres iniciatives destacables

- El projecte Schwob (<http://nl.schwob-books.eu/>), en el qual participa l'IRL, és un projecte europeu de promoció dels clàssics de les literatures europees que es durà a terme entre 2013 i 2015.
- La revista *Transfer* forma part d'Eurozine, la xarxa europea de revistes culturals, i constitueix una plataforma per promoure els articles de les revistes culturals en català.

ELS TRADUCTORS LITERARIS

Una tasca clau per al futur

La traducció literària és una de les formes de traducció que revesteix més complexitat i un exercici intel·lectual de primer ordre. L'existència de traductors literaris competents i sòlidament formats és fonamental per a la traducció de la literatura catalana a llarg termini. L'IRL promou la formació continuada de traductors, la seva visibilitat i la incorporació de nous traductors a l'ofici de la traducció literària.

Suport als traductors literaris

- Entre el 2002 i el 2012, l'IRL ha organitzat o donat suport a 29 seminaris de traducció literària, amb la participació d'una setantena de traductors.

- Entre el 2006 i el 2012, l'IRL ha subvencionat 42 residències de traductors.
- El 2012 s'ha convocat el Premi de traducció de la Fundació Ramon Llull, que s'atorga cada any a Andorra a la millor traducció publicada l'any anterior. En aquesta primera edició, el premi ha estat atorgat a Bernard Lesfargues per la seva traducció al francès de *Mirall trencat*, de Mercè Rodoreda (Autrement, 2011).

Recursos

- La base de dades TRALICAT (www.llull.cat/tralicat) recull les dades i mostres de traducció de 105 traductors en actiu de literatura catalana.

LITERATURA CATALANA A LA XARXA

La literatura catalana, a l'abast en anglès

L'existència de continguts de literatura catalana en anglès a la xarxa i la provisió d'informació als editors estrangers és una eina auxiliar de gran importància per tal de difondre internacionalment l'escena literària catalana. L'IRL ha establert convenis amb entitats catalanes i estrangeres per incrementar la presència en altres llengües d'informació sobre escriptors en llengua catalana.

Recursos

- El recurs d'informació més extens sobre autors de la literatura catalana en castellà i anglès és el portal www.escriptors.cat, gestionat per l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC).
- Des del 2005, el portal Lletra de la UOC ha incrementat la informació sobre literatura catalana en castellà i anglès. Actualment, conté 267 pàgines d'autors en aquestes llengües (www.lletra.net)
- El portal i revista digital Visat, del PEN Català, és un recurs de referència per a la traducció literària (www.visat.cat)
- El portal alemany Lyrikline conté enregistraments i traduccions a diverses llengües de 32 poetes en llengua catalana (www.lyrikline.org)
- La base de dades TRAC inclou les traduccions de literatura catalana publicades en altres llengües (www.llull.cat/TRAC)

2002-2012: 10 anys de traduccions de literatura catalana

LLULL institut
ramon llull
Llengua i cultura catalanes

www.llull.cat